

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію Кастрової Наталії Володимирівни на тему:
«Адміністративно-правові засади взаємодії Вищої ради правосуддя з
органами державної влади та іншими органами суддівського
самоврядування», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 — адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право

Для розвитку демократичного суспільства надзвичайно важливо вдосконалювати правильно організовану судову систему, спроможну забезпечити будь-якій особі доступ до безстороннього та неупередженого судочинства. Саме суди відіграють надзвичайно важливу роль у суспільстві та державі, оскільки вони покликані здійснювати правосуддя і бути важливим елементом системи стримувань і противаг між відповідними гілками влади. Під час здійснення державного управління у сфері забезпечення діяльності органів правосуддя провідне місце належить організаційним формам, адже завдяки ним практично налагоджуються функціональні зв'язки між всіма елементами судової системи, динамічно й оперативно підтримується необхідний режим її життєздатності, визначаються шляхи і засоби забезпечення потреб суспільства. Незалежність судової влади чітко закріплена в положеннях Конституції України. Слід зазначити, що вона не буде повною, якщо не включати в цей спектр питання про забезпечення діяльності судів. Без правильного підходу до забезпечення діяльності судів не може бути і мови про їхню ефективну роботу, а тим паче про незалежність судової влади від інших гілок.

Пріоритетами судової реформи в Україні, розпочатої у 2015-2016 р., є підвищення авторитету та довіри громадськості до судової влади, забезпечення справедливого і неупередженого правосуддя, гарантування ефективного судового захисту, гармонізація етичних й професійних

стандартів національного судочинства із міжнародними. Це, безумовно, стало ще одним кроком на шляху до забезпечення верховенства права, законності та захисту прав і свобод кожної людини й громадянина, сприяння ефективній протидії корупції, залученню іноземних інвестицій тощо. У контексті реалізації судової реформи запроваджується низка новацій, які спрямовані на формування дійсно незалежної та справедливої судової системи в нашій державі.

Варто зауважити, що Вища рада правосуддя (далі – ВРП) є органом судової системи, основним призначенням якого є кадрове забезпечення суддівського корпусу в судах загальної юрисдикції. Відзначимо, що її правовий статус зазнав суттєвих змін, через що наукові дослідження у цій сфері майже не проводилися. Водночас слід зазначити, що на сьогодні Вища рада правосуддя є однією з найважливіших інституцій судової системи. Її стала прогнозована робота позитивно впливає на стан здійснення правосуддя у державі.

Вищевказане дає беззаперечну підставу стверджувати те, що дослідження проблематики адміністративно-правових засад взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування є актуальним, хоча й непростим завданням. У зв'язку з цим можна зробити висновок і про обґрунтованість теми дисертаційного дослідження.

Дисертаційне дослідження цілком обґрунтовано виконано відповідно до положень Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», котра затверджена Розпорядженням КМУ від 4 березня 2015 р. № 213- р.

Серед ключових задач, які були поставлені та доволі плідно досліджені дисертантом, варто виділити прагнення:

- визначити поняття та особливості взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- сформувати перелік функцій та суб'єктів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- здійснити класифікацію принципів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- проаналізувати сучасний стан адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування та запропонувати шляхи удосконалення чинного законодавства;

- визначити структуру адміністративно-правового механізму взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- здійснити класифікацію напрямів та видів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- розкрити зміст та скласти перелік форм та методів взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування;

- сформулювати визначення поняття організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, а також сформувати перелік відповідних засобів взаємодії;

- визначити проблемні аспекти взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування та запропонувати шляхи їх вирішення і напрями удосконалення зазначеної взаємодії;

- запропонувати критерії оцінювання ефективності взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування з метою їх оптимізації;

- на підставі аналізу чинного національного законодавства з досліджуваної проблематики розробити пропозиції щодо його удосконалення.

У рамках цих та інших поставлених у дослідженні завдань, дисертант цілком вірно формулює об'єкт і предмет свого наукового пошуку. Так, об'єктом дослідження є суспільні правовідносини щодо взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування. Предметом дослідження є адміністративно-правові засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування.

Такий комплексний підхід, а також використані в процесі проведення дослідження методи наукового пізнання надав авторові можливість дійти системних висновків, які мають важливе значення для науки і практики. Зокрема, в ході дослідження були використані такі методи: історико-правовий, структурно-функціональний, порівняльно-правовий, метод логічного аналізу, системний, статистичний тощо.

Про системність представленого дослідження свідчить й структура дисертації, яка характеризується цілісністю й логічною послідовністю, є такою, що відображає загальне бачення досліджуваної автором проблеми. Усі розділи, підрозділи та інші структурні частини роботи підпорядковані одній, чітко визначеній меті, яка деталізується конкретними завданнями, які поставив перед собою дисертант. Структура роботи відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє з урахуванням концептуальних розробок юридичної науки, доктрини адміністративного права, вимог чинного законодавства послідовно розкрити авторську концепцію теоретичних і прикладних правових проблем взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, а також сформулювати ідеї щодо удосконалення відповідної взаємодії.

Результатам дисертаційного дослідження притаманний належний рівень наукової новизни і в усіх розділах дисертації містяться положення з

відповідним ступенем наукової новизни. Дисертант у цілому досяг мети, яку він поставив перед собою, досліджуючи дану тематику. Окрім ґрунтовного теоретичного аналізу, автор дисертації вносить конкретні практичні рекомендації. Висновки і пропозиції, що робляться у дисертації є аргументованими, а їх новизна та повнота викладення в опублікованих наукових працях не викликає сумніву.

Серед елементів новизни дисертаційного дослідження, на наш погляд, найбільш важливими є наступні:

- пропозиція доповнити Закон України «Про вищу раду правосуддя» розділом «Взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського самоврядування», в якому слід чітко викласти основні напрями взаємодії, а також організаційно-правові засади відповідної спільної діяльності;

- з метою підвищення ролі Вищої ради правосуддя у процесі нормотворчості та посилення відповідної взаємодії між Верховною Радою України та Вищою радою правосуддя визначити обов'язковим для отримання Верховною Радою України консультативного висновку Вищої ради правосуддя щодо законопроектів з питань утворення, реорганізації чи ліквідації судів, судоустрою і статусу суддів чи внесення змін до вже існуючих нормативно-правових актів, що регулюють сферу правосуддя;

- задля надання цілісності діючій системі взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та суддівського самоврядування, зміцнення законності та правопорядку запропоновано передбачити в Законі України «Про Вищу раду правосуддя» норму, яка б визначала основні засади (принципи) відповідної взаємодії.

Окремої уваги заслуговують використані дисертантом методи дослідження. Так, для досягнення мети дослідження автором були застосовані загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження. Порівняльно-правовий метод було застосовано при аналізі сучасного стану адміністративно-правового регулювання взаємодії Вищої ради правосуддя з

органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування, а також при визначенні проблем та напрямів удосконалення відповідної взаємодії (підрозділи 1.4, 3.1, 3.2). Використання логіко-семантичного та логіко-юридичного методів дозволило сформулювати авторські визначення понять «взаємодія Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування», «адміністративно-правовий механізм взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування», «організаційно-правові засоби взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування» та інших (підрозділи 1.1, 2.1, 2.3).

Водночас у дисертаційному дослідженні є певні недоліки, а також окремі положення, котрі можуть стати підґрунтям для дискусії:

По-перше, одним із визначальних показників правової держави є гарантування та забезпечення фактичної незалежності судової влади. В Україні це завдання делеговане Вищій раді правосуддя, яка створена у контексті реалізації судової реформи (2016 р.) на основі реорганізації Вищої ради юстиції. Попри те, що функціональне призначення та коло повноважень Вищої ради правосуддя є значно ширшим від Вищої ради юстиції, вивчення її правового статусу не буде комплексним без аналізу витоків цієї інституції, особливостей її формування та розвитку, позаяк саме історія подає нам цінні знання та вагомий досвід, які необхідно враховувати у процесі реформування та побудови будь-якого органу. Разом з тим, як випливає зі змісту автореферату (поставлені мета та завдання дослідження) та самого тексту дисертаційної роботи стає зрозумілим, що автор не приділив цьому питанню належної уваги, хоча це методологічно було б правильно.

По-друге, в тексті дисертаційного дослідження (п. 3.2) автор ставить питання про виокремлення нормативного (законодавчого) напрямку удосконалення взаємодії Вищої ради правосуддя з іншими інституціями та необхідністю нормативного удосконалення правової основи даної взаємодії.

В подальшому, чітко формулюючи проблему («*нормативно-правова основа спільної діяльності ВРП та інших інституцій не відрізняється високим рівнем її нормативного супроводу... це опосередковується і рядом законодавчих прогалин і неточностей, і відсутністю правових регуляторів вчинення спільних дій зазначеними нами суб'єктами, й неточністю правових норм як таких*»), автор не розкриває її змісту, обмежуючись виключно констатацією «*відтак, як бачимо, проблем більше ніж достатньо, і кожна із них, у даній площині потребує свого нагального вирішення*». Саме тому, науковий рівень роботи був би вищим, якби автор визначив у тексті дисертаційного дослідження, які саме «*законодавчі прогалини і неточності*» викликають нагальну необхідність «*ряду дій, як на загальноправовому, так і на спеціально-правовому рівні*». Можливо, дисертант висловить свою думку під час публічного захисту наукової роботи.

3. На наш погляд, досить загальними та такими, що носять скоріше інформативний характер є окремі твердження автора, зокрема: «*принцип результативності – це спеціально-правовий принцип взаємодії ВРП та інших суб'єктів публічного адміністрування, котрий зводиться до необхідності втілення останніми своїх повноважень таким чином, щоб забезпечити досягнення наперед обумовленого результату*» (п. 1.3 дисертації); «*саме по собі інформаційне забезпечення носить комплексний характер, однак основним його призначенням є забезпечення якості взаємодії суб'єктів, правові зв'язки між котрими виникають*» (п.2.3 дисертації); «*критерій доступності взаємодії ВРП та інших органів державної влади та суддівського врядування – це правовий критерій, котрий визначає собою реальний доступ громадян до ВРП, з метою реалізації своїх прав, а також захисту останніх у разі порушення з боку суддівського корпусу, зокрема*» (п. 3.3 дисертації), і т.д.

Разом з цим, дані зауваження мають як дискусійний, так і рекомендаційний характер та не впливають на позитивну оцінку кандидатської дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно і всі положення в ньому та висновки обґрунтовані на базі особистих досліджень автора. Опубліковані наукові праці повністю репрезентують зміст наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у даному дисертаційному дослідженні. Відповідні публікації засвідчують системність дисертаційного дослідження, винесеного на захист.

Автореферат дисертації повною мірою відтворює основні положення та висновки самої дисертації. Їх зміст і положення, що є предметом захисту відповідають один одному. І дисертація, і її автореферат виконані з дотриманням вимог сучасного українського ділового мовлення.

Актуальність, ступінь новизни, обґрунтованість та достовірність, наукова і практична значущість отриманих результатів, повнота їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях та оформлення дисертації на тему “Адміністративно-правові засади взаємодії Вищої ради правосуддя з органами державної влади та іншими органами суддівського самоврядування” відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, що пред’являються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», заслуговує на високу оцінку, а дисертантка Кастрова Наталія Володимирівна – на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07– адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор філософії у галузі права,
директор Львівського регіонального відділення
Національної школи суддів України

Оксана ПОЛЬНА

Підпис *Оксани Польної* засвідчую
начальник відділу по роботі з персоналом

О.В. Зинченко